

ƏMƏK BAZARINDA PRAKTİK HÜQUQŞÜNAS ÇATIŞMAZLIĞI MÜŞAHİDƏ EDİLİR

FORMAL BOLLUQ, REAL ÇATIŞMAZLIQ

Son illər peşəkar hüquqşünaslara tələbat yalnız dövlət qurumlarında deyil, həm də özəl sektorda, beynəlxalq və transmilli şirkətlərdə artıb. Hüquq məzunlarının sayı ilə əmək bazarındakı vəziyyət ziddiyyət təşkil edir.

SEVİNC ABBASOVA

Azərbaycanda hüquq təhsili illərdir ki, ən çox seçilən ixtisaslardan biridir. Hər il yüzlərlə gənc “hüquqşünas olacam” arzusu ilə universitetlərə qəbul olur, minlərlə məzun diplom alaraq əmək bazarına çıxır. Amma Ədliyyə naziri Fərid Əhmədov bildirib ki, ölkədə hüquqşünas çatışmazlığı mövcuddur və hüquq təhsilinin keyfiyyətindəki çatışmazlıqlar gələcəkdə ədalət mühakiməsində ciddi boşluqlar yarada bilər.

“Bu gün təhsil müəssisələrimizdən hər il 1400 hüquq məzununu buraxılır. Bunlardan 600-ü ixtisaslaşmış təhsil müəssisələri tərəfindən hazırlanır. Əmək bazarına daxil olan hüquqşünasların sayı isə azdır. Azərbaycanda hər 100 000 adama 28 vəkil düşür. Əmək bazarına kifayət qədər hüquqşünas buraxa bilmirik”, - deyər nazir əlavə edib.

Lakin məsələ ondadır ki, bu gün ölkədə hüquq təhsili almış minlərlə gənc iş tapa bilmədiyini, əmək bazarında hüquq sahəsinin artıq “dolmuş” olduğunu deyir. Belə olan halda sual yaranır: Azərbaycanda həqiqətən hüquqşünas qıtlığı var, yoxsa hüquq təhsili alanların keyfiyyət problemi mövcuddur?

KADR ÇOX, PRAKTİK BİLİKLƏR AZ

İxtisas seçimi və gələcək karyera üzrə mütəxəssis, təhsil eksperti Ramin Nuriyev bildirib ki, hazırda hüquq sahəsi üzrə təhsil verən həm dövlət, həm də xüsusi ali təhsil müəssisələri mövcuddur: “Dövlət universitetləri ilə yanaşı, Polis Akademiyası və Dövlət Təhlükəsizlik Xidməti Akademiyası da birbaşa hüquqşünaslıq ixtisası üzrə təhsil

verir.

Məsələn, təkcə Polis Akademiyasına hər il təxminən 500 abituriyent qəbul olunur”.

Ekspert hesab edib ki, hazırda əmək bazarında hüquqşünas qıtlığı yoxdur: “Əksinə, kifayət qədər hüquq ixtisası bitirən gənclərin əmək bazarına qoşula bilməməsi faktı ilə üzləşirik. Ölbəttə, müəyyən sahələrdə, məsələn, ədliyyə və ya prokurorluq istiqamətində kadr çatışmazlığı ola bilər. Amma ümumi əmək bazarında hüquqşünas çatışmazlığı yoxdur. Minlərlə hüquqşünas hazırda iş imkanları üçün səy göstərir və yeni məzunları da nəzərə alsaq, bu rəqəm daha da artacaq”.

R.Nuriyev onu da əlavə edib ki, bəzi məzunlar magistraturaya yönəlir və ya əməkhaqqı yüksək olduğundan dövlət əvəzinə özəl sektorda çalışmağa üstünlük verirlər.

Mütəxəssis bu sahəni bitirən gənclərdə praktiki biliklərin çatışmazlığına da diqqət çəkib. O bildirib ki, universitetlərdə daha çox nəzəri bilik verilir, praktiki bacarıqlar isə aşağı səviyyədədir. Praktika isə hüquq sahəsində çox önəmli bir faktor

Strukturda problemlər var

“Konstitusiya” Araşdırmalar Fondunun rəhbəri Əliməmməd Nuriyevin fikrincə, hüquq təhsili sahəsində illik məzun göstəriciləri yüksək olsa da, əmək bazarında praktik hüquqşünas çatışmazlığı müşahidə edilir. Onun sözlərinə görə, bu, təhsil, təcrübə və əmək bazarını əhatə edən zəncirdəki institusional qırılmanın nəticəsidir.

“Mövcud vəziyyət göstərir ki, hüquq diplomu alan şəxslərin əhəmiyyətli hissəsi normativ biliklərə yiyələnsə də, praktik hüquqi fəaliyyət üçün zəruri bacarıqlara malik deyillər. Onlar hüquqi sənəd hazırlaya, analitik mövqe formalaşdırma bilmir, prosesual strategiyaları hazırlamaqda və hüquqi riskləri qiymətləndirməkdə çətinlik çəkirlər. Bütün bunlar isə formal kadr bolluğu fonunda real, peşəkar kadr çatışmazlığı yaradır.

Eyni zamanda, əmək bazarında müşahidə edilən işsizlik bu qıtlığı təkcə izləmir. Əksinə, bu, bazarın işə hazır hüquqşünas tələbi ilə məzunların real hazırlıq səviyyəsi arasındakı uyğunsuzluğu ortaya qoyur. Coğrafi paylama problemi, institusional giriş baryerləri, əlçatanlıq və reputasiya əsaslı seçim mexanizmləri bu uyğunsuzluğu daha da dərinləşdirir. Ümumilikdə, hüquq sahəsində aparılacaq islahatlar məzun sayının artırılmasına deyil, təhsilin praktik yönümlü transformasiyasına və bazarla funksional inteqrasiyasına yönəlməlidir”, - deyər Ə. Nuriyev vurğulayıb.

Prestij üçün hüququ seçənlər yanırlar

İnsan resursları üzrə mütəxəssis İlkin Mirzəzadə hesab edir ki, bəzən gənclər prestij məqsədilə hüquq fakültəsini seçir, amma sonradan başqa sahələrə yönəlirlər. “Hüquqşünaslıq ixtisasını bitirənlərin bəziləri öz sahəsi üzrə işləmir. Bu, birinci məsələdir. İkinci məsələ isə məhkəmələrin strukturundan irəli gəlir. Bizim məhkəmələrimiz daha çox fərdiləşib. Məsələn, ailə-məişət müstəvisinə, boşanma kimi mövzulara fokuslanıb. Bu istiqaməti hər kəs sevməyə bilər. Hüquqşünas var ki, kommersiya hüququnu sevir və bu sahədə işləmək istəyir, amma imkan məhduddur.

Bizdə çoxşaxəlilik yoxdur, ixtisaslaşma dar olduğu üçün kadrların sahə üzrə seçim imkanı məhduddur”, - deyər o qeyd edib. Mütəxəssisin sözlərinə görə, bu sahədəki kadr boşluğunu aradan qaldırmaq üçün kompleks tədbirlər tələb olunur: “Ən əsası tənzimləmə olmalıdır. Hazırda bu sahəni

bitirənlərin əksəriyyəti hüquqşünas və vəkil olmaqdan daha çox dövlət orqanları, prokurorluq orqanlarında işləməyə meyl göstərirlər. Bu səbəbdən boşluqlar yaranır. Məzunların sayı ölkə əhalisinin sayına görə normaldır, sadəcə parçalanmanın qarşısı alınmalıdır”.

Təhsil eksperti Elçin Süleymanovun fikrincə, son illər peşəkar hüquqşünaslara tələbat həm dövlət qurumlarında, həm özəl sektorda, həm də beynəlxalq və transmilli şirkətlərdə artıb. Keyfiyyətli, xarici dil bacarığı olan hüquqşünaslar özəl sektoru dövlət sektoruna alternativ kimi görə bilirlər. E.Süleymanov bildirib ki, həm ölkədəxili, həm də xaricdə hüquq təhsili almaq hüquqçulara yaxşı iş imkanları yaradır. Lakin hüquqçu mütləq özünü inkişaf etdirməlidir. “Əgər vəkillik fəaliyyəti ilə məşğul olmaq istəyirsə, müvafiq imtahanları keçib vəkillik sertifikatı almalıdır. Beynəlxalq hüquqla bağlı müxtəlif sertifikatlar əldə etməli, dil biliklərini inkişaf etdirməlidir. Cəmiyyət sürətlə inkişaf edir və ictimai, dövlət, biznes sektoru daha hazırlıqlı, hərtərəfli hüquq kadrları tələb edir”, - deyər ekspert vurğulayıb.

